

Nem mindig találjuk a kulcsot

→ Takács Gáborral,
az Új Néző program
irányítójával
Balogh Attila
beszélget

„No, hát akkor! Ásó, kapa, nagyharang. Legyetek boldogok, amíg tart ez a móka! Valahogy így kezdődik ez a mi kis történetünk, egész pontosan András és Lilla története, amelynek különböző eseményeivel, fordulataival szeretnénk önöket, benneteket megismertetni estéről estére.”

(Takács Gábor a szomolyai színelőadások próbáinak kezdetén)

Augusztusban Ároktőn kezdték az Új Néző projekt gazdái a helyi civileket megmozgató színházi kísérleteiket, majd két hét után a bükkaljai településen, Szomolyán folytatták: előadásaikba – amelyeket konfliktusok megoldására is használtak – bevonták az erre vállalkozó helyieket, akiknek részben a saját életüket modellezték. A színházi kísérlet egyúttal társadalomkutatói kísérlet is. A főszervező Káva Kulturális Műhely, valamint a művészeti vezetőként jelen lévő krétakörös Schilling Árpád és színészei, a Budapest Bár, a Metaforum Film, valamint a Retextil Alapítvány mellett az ároktői és szomolyai jelenlét előtt a két borsodi településen a projektet megalapozó társadalomtudományi kutatásokat végző AnBlok Kultúra- és Társadalomtudományi Egyesület is részese az Új Néző Társulatnak, kifejezetten azt vizsgálandó, hogyan jelenik meg a színházi játék olyan települési közösségekben, ahol jelentős a roma népesség aránya. (A kutatók eredményei majdan kötetben és dokumentumfilmként látnak napvilágot.)

Mindemiatt nem is egyszerű leírni, mit láttunk az Új Néző által. Kísérleti színházat, vagy megfordítva, színházi kísérletet? (Ismerjük Schilling Árpád ezirányú próbálkozásait.) Vagy drámapedagógiai gyakorlatot, vidéki környezetben? Netán kistérségi konfliktuskezelő játékot – pláne roma konfliktuskezelő játékot? A válasz egyszerűségében bonyolult. Mindezt együtt. Takács Gáborral, a projekt vezetőjével beszélgettünk.

Eltérő volt a fogadtatás Ároktőn és Szomolyán. Más a hivatalos része, de másféle intenzitású kapcsolat is alakult ki a helyiakkal.

Tényleg nagyon más volt. Ahogy magukkal az emberekkel szót értettünk, abban nem volt nagy különbség. De a települések társadalmi adottságaiban igen. Ároktőn a lakosság fele roma és fele nem-roma; ilyen arányban is képviseltették magukat a programunkban. Szomolyán inkább hetven-harminc százalék körüli, utóbbiak javára, de ez az arány érdekes módon megfordult: inkább nagyjából romák jöttek el a felhívásunkra. Szóval abban látszott a különbség, hogy kik jöttek el. Ami a politikai hozzáállást illeti – politizálnunk hál'istennek nem kellett. A helyi önkormányzatok hozzáállása is eltért, valóban. Ároktőn az ottani polgármester külön kérés nélkül is megjelent a rendezvényeinken, szinte minden este. A szomolyai kollégája esetében ezt nem tudtuk elérni. Hogy polgármester vagy bármelyik képviselő akár csak egyetlen egyszer is ott legyen. Jó lett volna, ha legalább a záróestén... de nem.

Be kell vallanom, én magam az utóbbi helyszínen tartott záróeseményt látva nem tudtam volna megmondani, hogy ott milyen arányban képviseltetik magukat a falu különféle közösségei: együtt volt és jól érezte magát sok ember, ennyi látszott.

Azon dolgoztunk, hogy vegyes összetételű csapat alakuljon ki, és nem csak etnikai értelemben, hanem korosztályok, nemek és egyéb szempontok szerint is. Vegyes csapat, amely ennek dacára képes együtt gondolkodni. De visszatérve a szomolyai helyhatóság kérdéséhez: valójában senki sem mondta nekem, hogy nem jön el, hogy nem akarja az otlétünket. Még az sem igaz, hogy ellenségesen fogadtak volna.

De távolságtartással.

Talán ez a helyes kifejezés. Kétségtől érzékelhető volt a bükkaljai községben.

Esetleg az hatott „riasztóan”, hogy a képviselők azt látták: valakik idejönnék a romakonfliktust boncolgatni nekünk...

Ez így félrevisz, ha „romaprogramként” tekint valaki a kezdeményezésünkre. Nem „nekik” szól. Attól válik azzá, ha más társadalmi csoportok nem képviseltetik magukat benne. Magam is remélem, hogy a kutatók készülő elemzéseiből majd többet megértek ebből a jelenségből. Menet közben azonban eldöntöttem, nem pazarlok energiát arra, hogy törjem a fejem, ki miért maradt távol, kit mi távolított el. És a lényeg: még Szomolyán is voltak a résztvevők vagy a záróvetítés nézői között nem-romák.

Tulajdonképpen úgy is lehetne interpretálni mindazt, ami egy hónap alatt történt, hogy a „cigány” vagy a „roma” szó el sem hangzik

a történetben, nem? El tudsz képzelni olyan riportot, mondjuk, ami „csak” arról szól, hogy egy csoport kistelepülések civil lakosaival kísérleti színházasdit játszott – és ennyi?

Ha ezt a kérdést Ároktő után kell megválaszolnom, azt mondtam volna, el tudom képzelni. Szomolya után már az a válaszom, hogy nem... Amikor még az elején elkezdtünk gondolkodni, miről szóljanak majd a színelőadások, áttekintettük, mit tudunk arról, hogy milyen gondok adódnak a mai magyar faluban. És láttuk, lesz egy téma, amit nem fogunk tudni megkerülni: a roma–nemroma-konfliktus. El kellett tehát döntenünk, mit kezdjünk ezzel a kihívással. Arra jutottunk, hogy ne legyen semmiképp sem központi téma a projektben. Mi ne törekedjünk arra semmiképp sem, hogy ez kerüljön előtérbe. Ároktőn nem is ez bizonyult a fő problémának. Noha nem állítom, hogy ott töltött két hét alatt megértettem Ároktő „működését”. De világos, hogy ott például a férfi–nő problematika erősebb. Úgy alakult, hogy az új dolgok kitalálása, a szervezés a nőkre hárul, rájuk jellemzőbb. A férfiak aztán kisebb számban is voltak jelen a programjainkon. Ott el tudtam volna képzelni, hogy úgy írjuk le a történeteket, hogy el sem hangzik a „roma” vagy „cigány” szó. Szomolyán nem. A falu többségének hozzáállása folytán. Ott súlyosabb történetek voltak... A barlanglakásokból való beköltözések a településre. Ezekről nem tudott szabadulni a falu lakossága.

Nézzük másik irányból az egészet! Drámapedagógiával, illetve kísérleti színházzal foglalkozó szakemberek érkeznek valahova, hogy civileket vonjanak be a játékba. Van-e szerepe abban, hogy milyen eredménnyel zárul a kísérlet, annak, hogy ezek a civilek – zömmel – a roma kultúrához tartozók?

Hogy romakultúra, tulajdonképpen semmilyen szempontból nem érdekes esetünkben. Legalábbis ezt mondanám elsöre. De

aztán mégis bevillan, hogy... Nagyon rizikós vállalkozás az, ami ki akarja mozdítani a mindenkori közönséget a megszokott pozíciójából. Egy felnőtt ember már nem akarja, hogy bevonják, hogy a véleményét firtassák, hogy állásfoglalásra késztessek, bár-hogyan is részesévé tegyék a sztorinak; nem szereti az ilyen típusú színházat. Ezek után nagy kérdés, hogy akkor hogyan fogunk rávenni embereket az aktivitásra, köztük sok olyat, aki még nem volt „rendes” színházban, vagy legfeljebb egyszer-kétszer. Ebből a szempontból különösen sikeresnek tartom ezt az egy hónapot. Roma vendégeink sokat hoztáttek ehhez. A roma kultúrához mintha közelebb állna a játékoság, az érdekes élethelyzetek kipróbálására való hajlandóság. A nem-romák jóval tartózkodóbbnak bizonyultak. Szemérmesebbnek. És az előbbit tapasztaltuk a gyerekek körében is. Ezeknek a nézőknek a lelkivilágához valamiképp közelebb áll ez az egész.

De ha olyan nézőre gondolunk, aki sosem járt hagyományos színelőadáson, akkor nála nincs is sok értelme azzal kísérletezni, hogy mit szól a megszokott határok felbomlásához, „észreveszi-e” egyáltalán, ha eltűnik a képzeletbeli határfal a színpad és a nézőtér között. Nincs „mihez képest” formabontónak lenni, urambocsá polgárt pukkasztani. Nekem is volt olyan benyomásom a színelőadások videói láttán, hogy többen a nézők sorából olyan lelkesen kiabálnak közbe – a moderátor felhívására – a szereplők előtt adódó választási helyzeteket segítő, mintha tudatában sem volnának, hogy amit látnak, mese, és nem valóság.

Tehát hogy azt „hiszi” a néző, hogy a szereplő és konfliktusa valóságos? Nos, ilyen vegytisztán ez soha nem jelenik meg. Valmilyen képe azért mindenkinek van róla, hogy mi az a színház. De mindenképp van a dologban valami csavar. Nem mondom, hogy a dolog zökkenőmentes volt. Az e fölött érzett zavarnak különböző fokozataival találkoztunk az előadások során. Sokszor valóban olyan helyzet állt elő, hogy úgy tűnt: „elhiszi”, amire reagál. De valahogy épp így képzeljük el a shakespeare-i színházat! Játszik az ember a valóságos avagy képzeletbeli színpadon, és a történeteket együtt éljük át a szemlélővel. Itt tudatosan tettük ezt, kérdésekkel fordultunk, direkt módon, a résztvevőkhöz.

Bizonyos értelemben pont ez lehetett a leg-erősebb pozitív visszajelzés a játék „erejéről”, ha azt láttad, hogy a néző végképp elmerült, valósággal „elveszett” a felidézett szituációban?

Abszolút! A többi nézőn is azt láttam, hogy egészen magas fokú figyelemmel fordulnak az eljátszott események és

karakterek felé. Az arcuk tükrözte, hogy igen, itt arról beszélnek, amit ismernek, ami velem is megtörtént már, vagy legalábbis megtörténhet.

Az utolsó estén Szomolyán mindhárom vetítés végét olyan taps fogadta, amibe talán beleláthatjuk az az örömet is, amit napjaink Magyarországon, az ismert közvélekedés közepette egy roma társadalmi csoportba tartozó ember afelett érezhet, hogy végre valahol a figyelem középpontjában áll, egy befogadó közegben, ő maga és hozzá hasonló emberek az „ünnepeltek” – hiszen a vásznon, afféle „filmsztárként” önmagát láthatta az imént.

A felcsattanó tapsvihar hallatán magam is kicsit népiünnepélyhangulatot éreztem. Mintha felrobbant volna a terem... És hogy valóban ünneplése volt-e ez valami olyasminnek, amit említesz? Talán lehetett ilyen hatása, ilyen ereje. A cél, nem győzőm ismételni, az volt, hogy együtt legyen, közösen, mindenki, aki az adott – települési – közösséghez tartozik. Mindenki fontos volt, aki eljött. Hogy kívülálló is, adott esetben nem-romák voltak köztük szép számmal, szívmelegítő. Olyanok is, akik egyébként meghatározó személyiségek a faluban, akiknek amúgy van szavuk; itt most ők voltak jelen „kisebbségként”.

Utaltál az előbb a gyerekekre. Velük mindig különleges élmény lehet színházasdit „játszani”. Közkeletű sztereotípiá, hogy ha valakik, akkor a gyerekek mindenhol és minden körülmények között „ugyanolyanok”. Miként árnyalta ezt a képet az, amit az ároktői és szomolyai, azaz észak-magyarországi, egyszersmind roma gyerekek révén tapasztaltál?

Nem volt látható a végeredményben, de létezett egy olyan eredeti célkitűzésünk, hogy a helyi közösségi házban indítunk egy sorozatot roma, és egyet nem-roma fiataloknak. És amikor megérik rá a helyzet, akkor a kettőt összevonjuk, együtt folytatjuk. A nem-roma verzióból azonban csak két nap lett, mindössze hét fiatalt találtunk, aki érdeklődött, hiába jártuk be a falut és ajánlottuk ezt a kezdeményezést. Le kellett állni. Az a része, ami viszont megvalósult, látható volt a filmvetítésen. Ha külső szemmel nézném a felvételeket, elmerengnék, hogy pár nap alatt milyen messzire lehetett eljutni. Nem egyszerű játékok voltak ezek. Tudjuk, hogy az iskolákban is, ilyen életkorban állandó feszültségforrás, hogy lehetetlen lekötni az energiájukat. De a programsorozat révén meggyőződés, hogy sikerült Á-ból B-be eljutunk a szabálytudat tekintetében. És hogy a gyerekek egyformák lennének? Budapesten minden nap másik iskolai osztállyal dolgozunk. Na most, túlzás lenne, ha azt mondanám, hogy látatlanban megmondom, honnan jöttek... de a környeket be tudom lőni. Ez vidéken is megvan. Tehát éppen hogy nagyon is megvannak a jellegzetességek, amelyek részben a lakóhelyből, részben egyéb társadalmi adottságokból erednek. Roma gyerekekkel milyen dolgozni? Pesten is volt ilyen, nagyon „zsigeri”, sok kudarccal járó játékok voltak ezek, nem mindig találtuk meg a kulcsot.

A gyerekek részéről is szükséges az, hogy megérezzék, ebben a játékban rejlik „valami”. Ez mindig lutri. Hasonlóan, mint egy rendes színházi előadás: hogy melyik nap milyen a közönség. Itt szerencsésen alakult minden, tizenöt résztvevő volt naponta átlagban, és ráéreztek, érdemes betartani a játékszabályokat.

Amikor beszélgetünk, kicsivel több, mint egy hét telt el a zárás óta. Milyen visszagondolni erre a négy hétre, a megismert emberekre? Van utólag hiányérzeted?

Sokat kivett belőlem. Ugyanakkor jó érzéssel gondolok vissza. Hiányérzet most még nincs bennem, olyan, hogy valamit máshogy csinálnék, ha újra kezdhethném, vagy hibáztam volna. Még az hat, ami történt. Közben elindult nálunk, Budapesten, a Káva Műhelyben az új évad, most már arra kell koncentrálnunk. Ez a nyári szünet és a vége nem a szokásos menetrend szerint alakult.

Menet közben vagy azóta, mennyire próbáltad és tudtad követni, a sajtó hogyan inerpertálja az eseményeket? Amiket én olvastam napilapokban, azoknál úgy éreztem, a legjobb szándék mellett sem lehet képes általuk az olvasó valós képet alkotni a projektről.

Próbáltam követni. Hiú remény, hogy képet kapjon, én is úgy érzem. Csak „foltokban” látszik valami belőle. De ugyanezt tapasztalom a hagyományos gyerekprogramjaink esetében is. Nem

Fotók: Tóth Ridovics Máté

tudom elvárni egy újságcikktől, hogy mindazt számba vegye, ami ilyenkor történik. De még várható, hogy a majdan megjelenő dokumentumkötet és -film kapcsán újra foglalkoznak a projekttel.

Az egyik napilapos riportnál, noha megkérdőjelezhetetlen a szerző jószándéka, mintha akaratlanul is a káros sztereotípiákat erősítette volna, amit leírt, és ahogy leírta: borsodi falvakba mennek a fővárosi értelmiségiek „osztani az észét”, fentről digirálni, mi legyen a „cigánykérdéssel”, miközben „ezek” lopnak-betörnek, a helyiek tehetetlenek... Merthogy a cikk szerkezetében így követték egymást a témák.

A szándék természetesen nem ez. Éppen ez ellen... Én magamban mindenesetre meglehetősen elégedett vagyok mindazzal, amit elértünk és amit belőle sikerült megjeleníteni. Nagyjából az történt, amit szerettünk volna.

Mit gondolsz, fogod még valaha látni a saját szemeddel, hogy ténylegesen milyen hatása volt az ittlételemeknek?

Egyszer még biztosan fogunk velük találkozni. A projektről készülő dokumentumfilmet körülbelül jövő év elején itt, Szomolyán, illetve Ároktőn tervezzük először levetíteni. És beszélgetni róla, ha van rá igény. A velünk együtt dolgozó társadalomkutatók is úgy készülnek, hogy visszatérnek, rákérdezni, mi maradt „utánunk”.

Schilling Árpád neve értelemszerűen a program egyik hívószava; ám csak a nézők egyikének tűnt a zárórendezvényeken, elvegyült a tömegben.

Ő ez a típus, nem szereti exponálni magát. Ő volt a művészeti vezető. Amiket előadtunk, és előre meg volt koreografálva, azt mind ő dolgozta ki. Szerepe volt abban, hogy ami felépítettünk, valamilyen egységet képezzen. Hatalmas szerepe volt. Játszottunk egy olyan előadást is Szomolyán, amit teljességében ő írt és rendezett is. Neki nem ez az első ilyen projektje, amelyik azt kutatja, a színész és néző közötti kapcsolat milyen mélységű lehet. Még nem

értékeljük alaposabban a tapasztalatokat. Tudom, hogy számára is élményt és tanulást jelentett ez a pár hét. Elégedett.

Ha már színészet: hosszán méltattad Szomolyán azt a négy ottani fiataalt, akik egy filmet forgattak, maguk találták ki a feldolgozandó sztorit, szőtték a történetet és játszották a szerepeket. Egy afféle roma–nemroma Rómeó és Júliát láthattunk általuk megelevenedni, ahol a roma származású lányt kellene szerelmének úgymond felvállalnia, családja és környezete előtt. És hogy ez korántsem könnyű, bármely fél részéről. Vajon ez a két lány és két srác ösztönzést kaphatott az alkalmi produkció révén, hogy a továbbiakban is megpróbálkozzanak a színjátszással? Volt-e szándék olyan készíttést adni bárkinek is, hogy a faluban színjátszó kört alakítsanak?

Nehéz ezt megmondani. Az idézett produkciót valóban ez a négy fiatal hozta létre. Napokon keresztül dolgoztak rajta, együtt és velünk. Csodálkoznék, ha ez csak úgy „átfutna” rajtuk. De akkor is meg lennének lepve, ha hallanám, hogy valamelyikük úgy dönt, színészzel akar foglalkozni. Ám önbizalmat, tartást biztosan ad. Hogy „színészileg” mit ad a közös játékunk, az engem nem is érdekelt. Csak az, hogy a játékkedv legyen meg, a gondolat legyen ott.

A program végi közös filmnézés élménye kínálja a felvetést: mi a szerepe annak, hogy egy előadást felvesztek, együtt megnézik a közreműködőkkel, szereplőkkel és szemlélőkkel, majd erről az eseményről ismét csak felvétel készül, abból dokumentumfilm, amit ismét át lehet beszélni közösen... Ez valami olyasmi, ami több szinten fut? Van egy másodlagos, egy harmadlagos értelmezési szint?

Igen, szeretném mindig elérni, hogy egy előadás, illetve egy vetítés után beszéljünk, lássuk, mit gondolnak az átélt kofliktusokról most, mit gondolnak magukról. Izgalmas, nem csak színházi, hanem pedagógiai szempontból is. Ha valaki „tud” magáról, szembesül a saját jelenlétével és megnyilvánulásával, az már magas fokú önreflexióról tanúskodik. Ez fontos. Az egész, bizonyos értelemben, erről szól.

→ A Káva Budapest első és Magyarország legnagyobb színházi nevelési társulata [...], hazai és nemzetközi programokat bonyolító drámapedagógiai és színházi műhely. Fő tevékenységünk színházi nevelési programok készítése és rendszeres megvalósítása általános és középiskolai csoportoknak, ugyanakkor elköteleztünk vagyunk drámaprogramok és hosszabb távú drámaprojektek megvalósításában is.

Az ország különböző pontjain főként 9–16 éves, sok esetben hátrányos helyzetű gyerekek és fiatalok csoportjaival dolgozunk. Programjaink során magas esztétikai minőségre és a tanulási formák komplex alkalmazására törekszünk.

Káva Kulturális Műhely – kavaszinhaz.hu

→ „Főleg öt-hat cigány család keseríti meg az ároktőiek életét.” Megszívta az mspz-szdsz az ilyen egyszerű igazságok kimondásától való riadalmat.

Amúgy az efféle valóság-showk valszeg nagyon sokat segítenek. Remélhetőleg az NKA a jövőben is költ rájuk. (És uniós pénz van rá?)

‘jobb.parti’ olvasói hozzászólása
a Nol.hu Az ároktői szappanopera című riportjához

→ Az Új Néző elnevezésű projekt a Káva Kulturális Műhely által kezdeményezett kísérlet: talán az „interaktív színház” definíció áll a legközelebb ahhoz, amit a résztvevők Ároktőn és a szintén borsodi Szomolyán próbálnak megvalósítani. A programot – amely egy amerikai alapítvány (Trust for Civil Society) és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával valósulhatott meg – úgy kell elképzelni, mint egy színészekből, drámapedagógusokból, dokumentumfilmesekből és társadalomkutatókból verbuválódott alkalmi csapat konzorciális együttműködését. A két helyszínt a projektben részt vevő – fiatal kutatókat tömörítő – AnBlok Egyesület választotta ki.

Ároktőn soha nem volt romatelep, közelebb éltek egymáshoz a romák és nem-romák, így aztán magas a vegyes házasságok aránya, ráadásul mindannyiuk sorsa hasonlóan alakult a korábban biztos megélhetést nyújtó helyi téész megszűnésével. Szomolyán a lakosság alig 20 százaléka roma, jó részük betelepült, és sokkal erősebben elkülönülnek a nem-romáktól, mint az ároktőiek.

Az ároktői szappanopera
– a Népszabadság riportja (Cseri Péter)

→ Ároktőn [...] a program sikeres. Ezt Guzzi István, szomolyai polgármester is megerősítette, hiszen beszélt ároktői kollégáival.

– Bevallom, azért tartok tőle, mert féltem az elmúlt 6-8 év munkáját. Sikerült kezelni a falun belüli konfliktusokat (korábban sokat írt lapunk arról, hogy a szomolyai barlanglakásokból a faluba költöztették állami segítséggel a romákat – a szerk.), legalábbis lecsendesedtek.

Hosszan beszélgetett a projekt szervezőivel, és most úgy érzem, talán mégsem kell tartani tőle. Megbeszélték, nem a konfliktuskeltés lesz az előadások célja, hanem az, hogy bemutassák, hogyan használhatók a színház eszközei a tanulásra, konfliktuskezelésre.

– Most úgy tűnik, kellemes, hasznos időtöltés lesz ez a két hét, hasznára válhat az iskola 90 gyerekének, és én magam is megnézem majd az előadásokat.

Profitálhat a falu a színházból
– az Észak-Magyarország írása (Hajdu Mariann)

→ Ica néni úgy fogalmazott, olyan az egész, mint egy szappanopera:

– Minden este a legizgalmasabb ponton hagyják abba a történetet, hogy kíváncsiak legyünk a másnapi folytatásra.

Takács Gábor szerint az emberi kapcsolatok problémáit, konfliktusait színházi eszközökkel ugyan, de a végletekig leegyszerűsítve fogalmazzák meg. Más kérdés, hogy a brazil sorozatokhoz képest az ároktői szappanoperában nem dűsgazdag örökösök intrikáit és titkos szerelmi viszonyait boncolgatják, hanem azt, hogy milyen napi problémákkal kell szembenéznie egy eldugott kis magyar faluban élőknek.

Az ároktői sörözőben több kétkedővel találkoztunk.

– Az rendben van, hogy az emberek szórakoznak egy kicsit, de ezzel még nem oldódnak meg a gondjaink, pedig van belőlük épp elég – mondja a pultnál ülő férfi, aki több mint húsz éve sofőrként dolgozik a Borsod Volánnál.

Az ároktői szappanopera
– a Népszabadság riportja (Cseri Péter)

→ Lassan egy évvel ezelőtt kitaláltuk, hogy létrehozunk egy olyan programot, amikor ellátogatunk vidéki településekre, és színházi előadásokat csinálunk. Ebből kettő valósult meg. [...] Nem mindenki tud róla, mivel is foglalkoztunk. Volt olyan program, amiről nagyon kevesen tudnak. Amikor megérkeztünk ide, először a gyerekekkel, fiatalokkal kezdtünk dolgozni. Elindítottunk egy játékot is, a közösségi házban, két foglalkozást megélt, majd ennek ellenpólusaként elkezdtünk dolgozni, játszani néhány helybeli idős emberrel, idős asszonyokkal, akik segítettek nekünk egy kicsit, egy szövéstechnikát kezdtünk együtt bogozgatni, fejleszteni, több alkalmon részt vettek, közeli ismerőseinkké váltak az együtt töltött napok során.

Takács Gábor a szomolyai záróesten
mondott beszédében

→ Négy helyi fiatal készítette a pár jelenetből álló, nagyjából húsz perces rövidfilmet (címe: *Ilyen a popszakma*), amely két szerelmes és az ő családjuk közötti, származásból eredő konfliktust dolgozza fel. A pár nyolc hónapja titkolja, hogy együtt vannak, mert a fiú szülei minden valószínűség szerint kitagadnák gyermeküket, ha megtudnák, hogy egy cigány lánnyal van együtt. A mögöttünk ülők reakciójából („Ez te vagy, anyukám!” – hallhatjuk az utolsó jelenetben szereplő anya megszólalása után a felismeréseket) érezhető, hogy a film valóban egy létező, helyi problémát dolgoz fel. [...] A probléma, úgy tűnik, megoldás nélkül hever a szomolyaiak hétköznapijaiban, legalábbis ezt mutatja az utolsó, egészen precíz dramaturgiával felépített jelenet, amelynek végén a fiú, egy kitagadással a tarsolyában sétál el a végtelen réten. Majd üdvrivalgás, hosszú taps és fütttyentések. Így fogadják itt a „házi művészeket”, akik – filmpremierről lévén szó – kimennek és meghajolnak a vászon előtt. [...]

Az utolsó videó talán egyik legemlékezetesebb pontja, amikor az egyik kislány azt üzeni a kamerába a szomolyaiaknak, hogy jövőre jöjjenek el többen. Nem az ideérkező alkotók önreklámozása ez, sokkal inkább egy vágy megfogalmazása, egy gyereké, aki nagyjából hetedmagával vett részt a kisebbeknek szánt programon és hiányolta a többieket.

Új Néző, Szomolya
– a Színházajánló.hu cikke